

FÖIÄ ENCICLOPEDICÄ LITERARÄ, *♦* APARE IN FIECARE LUNÄ DE DOUE-ORI

Prețul abonamentului :

Pentru Austro-Ungaria 6 coröne
 Pentru România și străinătate . . . 8 franci
 Inserate 1 cm. □ o dată 2 fil. de două-ori 3 fil.

PROPRIETAR ȘI EDITOR :

GEORGIU M. UNGUREAN

REDACTOR RESPONSABIL :

S. P. SIMONU.

Tot ce privesce föia sunt a se trimite la

Redacția și Administrația „Rev. Ilustrată“

Bistrița, strada Lemnelor 44.

Creștinism și Românism.

— Din Istoria civilizațiunii poporului român. —

(Urmare.)

Din capul locului am dis că Românul e un popor foarte religios; drept aceea religiunea, putem dice că mai cu semă i-a conservat esistența pre pământ. — Se scrutăm pământul României, se scrutăm țera ardeleană, Bucovina, Bănatul, Basarabia și alte părți unde locuiesc Români și pre totindenea vom afla aședeminte archeologice privitoare la religiune. In acestea aședeminte religiöse zac ascunse mai multe monumente de mare importanță pentru istoria noastră națională. Scrutați pământul locuit de Români și ve-ți afla în el multe monumente archeologice! -- Dacă toate monumentele aflătoare în regatul România, Ardeal, Bucovina ar putea vorbi ne-ar da istoria noastră adevărată și întrégă!

Intru adevăr țerile locuite de Români sunt pline, precum de monumente istorice și profane, de asemenea sunt pline și de monumente privitoare la istoria bisericescă a Românilor. Nici o țera pre lume, nu poșede atâtea aședeminte religiöse ca țerile locuite de Români.

Pre munți, pre șesuri, pre deluri și coline, lângă riuri, în sate și orașe pre totindenea întâlnești câte un aședemint, câte un monument religios! . . .

In munții cei mai ne umblați și mai impenetrabili; au locuit în timpurile mai depărtate Zachastrii, în câte o mănăstire, în câte un schit, unde și petreceau viéta în post și rugăciuni. — Așa au fost mănăstirea Durăului, Voronețului, Cîrăbucului și alte ne numărate, în cărți și petreceau viéta călugări și zachastrii — ascunși de sgomotul lumii. — Și cât de folosite pentru creștini au fost acestea mănăstiri! Dacă se întâmpla de vre-un creștin călător rătăcea pre acesti munți neumblați și în urmă dând de vre-o mănăstire séu de vre un schit, aci în dată afla ospitalitate, odihnă; și apoi la plecare era condus de către unii din călugării mănăstirii, acest peregrin, până ce și afla calea cunoscută. — Töte acestea mănăstiri sunt astăzi

documente vii despre religiositatea poporului român. — Ma înainte de acesta, ministerul cultelor din Romania, condus de fericita idee, de a face în țera puțină scrutare archeologică, de a cerceta schiturile și mănăstirile și est mod a descoperi in ele monumente filologice — istorice. Cu acesta cercetare archeologică ministerul cultelor a în sarcinat pre Papazoglu, Boliacu, Pelimonu și pre Al. Odobescu. Papazoglu pentru districtele Prahova, Dimbovița, Muscelul și Oltul; a aflat în acestea vreo 30 de schituri și mănăstiri precum și bisericii vechi. Dintre toți cu mai mare succes a reușit Odobescu. El in două districte, Argeșiu și Vilcea a aflat 50 de mănăstiri, schituri și bisericii vechi¹

Și öre cum de pre pământul României se află atâtea aședeminte religiöse? — Răspunsul l'am dat mai înainte când am afirmat că Românul e un popor foarte religios și iubitor către locașurile și instituțiunile religiöse. Intru adevăr poporul român în cursul seculilor și-a pus totă sperarea în D-öeu, religiune și biserică. Domnii României erau foarte religioși și donau sume însemnate pentru întreținerea mănăstirilor și a monachilor. — Ma, câți domnitori ai Romanilor nu au edificat cele mai multe mănăstiri?! . . Ștefan cel Mare, de câte ori învingea pre Turci, Leși, Tătari și pre alți inimici, totdeuna edifica în locul unde a învins câte o mănăstire:

„După acestea vorbe Ștefan stränge ostire,

„Și învingënd păgăniü 'nalță-o mănăstire!“ —

(D. Bolintinian)

Mănăstirea dela Voronețiu, mănăstirea dela Humon, făcute de Marele Ștefan, ne dau dovadă despre asertiunea noastră mai de înainte! . . .

¹ Veți articolul „Archeologia“ in „Rev. Carp“. a. 1860; pag. 393.—

„Orî cine se scula asupra lui Ștefan Voda — ȳice S. Fl. Marian¹ el îi învingea și-i făcea se pörte frică de el, un timp îndelungat, căci el era omul lui D-ȳeu, smerit, îndurător, cu dreptate; și totȳuna de cȳte-orî avea se pörte rȳsboiu cu vre-un dușman nu se pörnea de acasă, până ce nu însura douăȳdecî și patru de feciori și nu mărita douăȳdecî și patru de fete, dȳndu-le tuturor zestre etc. — Afarȳ de aceea nu pörnea el nice odatȳ la rȳsboiu până ce nu alegea mai întȳiu un loc öre unde pentru mȳnȳstire, ca întorcȳnduse dela rȳsboiu ca învingȳtoriu și deplin sȳnȳtos se edifice mȳnȳstire pre locul acela.“ —

Dar nu numai Ștefan, dar și alȳi domnitori ridicȳrȳ mȳnȳstire din îndemn religios; așȳ p. e. Mȳnȳstirea Sinaia edificȳtȳ de un Michaiu Cantacuzeno la a. 1905, care fu unul din șese fii alui Constantin Cantacuzeno, și acȳrui mamȳ se ȳice cȳ ar' fi visat un vis frumos pre muntele Sinȳi — în Palestina, acȳrui efect a fost ridicȳrea mȳnȳstirei „Sinaia.“ Asemenea fratele acestuia. Șerban, care a fost și domn în Muntenia a edificȳt mȳnȳstirea Cotroceni. — Se scie din mai multe scrieri, privitore la familiile înalte din România și Moldova, cȳ adeseorî membrii acestor familii peregrinau la locurile cele sȳnte. Domnitoriȳ țerei dinpreunȳ cu soȳiile lor mergeau la sȳntul mormȳnt și se rugau. Ma se ținea de cea mai fericitȳ aceea familie, din a cȳrei sȳn a fost murit deja vre-un membru la sȳntele locuri, la mormȳntul Domnului nostru Isus Christos. — Potem afirma cȳ întȳrega Romȳnie e plinȳ de reminiscenȳie și monumente religiöse, ce atestȳ spiritul și simȳtul piu și religios al poporului romȳn!... Dar nu numai în România, ci și în Arȳel a fost și e poporul förte religios. Multȳ ömeni și din Ardeal în timpurile anteriöre peregrinau la Erusalim, și unii nice cȳ se mai întorceau, ci murȳu pre frumosul pȳmȳnt, unde s'a sacrificat salvatoarele lumei. Ma, familiile celea mai avute și înalte romȳne iubeau preste mȳsurȳ tot, ce era de caracter religios.

Ioan Corvinul, dupȳ ce reportȳ o victoriȳ splendidȳ contra Turcilor în Ardeal, ridicȳ mȳnȳstirea dela Sȳntu-Imbru...

Dintre töte țerile locuite de Romȳni, Moldova e mai abundȳntȳ în schiturȳ și mȳnȳstiri. Multȳimea schiturilor și mȳnȳstirilor în Moldova e förte mare. Multȳime de persöne îmbrȳcau tagma cȳlugȳrȳscȳ, — chiar și seculul femenin se dedica mȳnȳstirilor mai preferind viaȳa monasticȳ, de cȳt lumea ne im pȳcatȳ și sgomotösȳ. Acestea cȳlugȳriȳ sunt cunosute — dupȳcum se scie — sub numele de: „maice.“ Familii renumite boierescȳ, și duceau adeseorî, dacȳ aveau mai multe fete, pre una și o fȳcȳu mirȳsa mȳnȳstirei. Și töte acestea purcedu din simȳtul religios!...

Era mȳnȳstiri prin Moldova, în carȳ se vedȳu cȳte 300—500 de maice. —

Am ȳis mai înainte cȳ creștinismul a conservat Romȳnismul. Cu totȳi avem cunoștinȳ bare-mȳ a parte, despre istoria Munteniei, Moldovei și Ardealului; precum și ale altor pȳrȳi locuite de Romȳni.

Din istoria acestor țeri știm invederat, cȳte calamitȳi venirȳ preste sermanul popor romȳn. — Și el ce a fȳcut în cursul timpilor cȳnd au venit atȳtea rele preste capul lui?... A stat și a suferit flagelul sörtei crude și tirane; — a stat, cȳ-cȳ avea credinȳ viuȳ și sperare în Dumneȳu: — a stat, cȳ-cȳ avea religiune și avea bisericȳ!... Mongolȳ, Tȳtari, Hunȳ și alte limbȳ pȳgȳne, fȳrȳ lege și fȳrȳ D-ȳeu îndurȳrȳ cȳ lȳcuste în țerile locuite de Romȳni; — și totuși ele töte s'au stins, tote au perit, ȳr Romȳnul totuși singur el, singur el a ramas. Da! A ramas, cȳci credinȳ și bisericȳ l'a susținut. Bisericȳ și nurele creștin i-a fost törte scump și pentru el s'a luptat și a suferit öri ce. Bi-erica și sȳntul altar, nu a voit se le lese în mȳna pȳgȳnilor infidelȳ, a mai preferit se mörȳ, de cȳt se fie lipsit de unica sa mȳngȳiere — de bisericȳ!...

Nu mai mult și-a, apȳrat Romȳnul viȳta, decȳt religiunea și numele sȳu creștin. El a mai voit a muri decȳt sȳ se facȳ Turc, Tȳtar, Goȳ öri alt ceva. —

Michaiu Eroul, în revista, ce a fȳcut ö preste armata sȳ înainte de începerea strȳlucitei lupte dela Cȳlugȳrenȳ, astfel se adresase cȳtrȳ bravȳi sȳi ostași:

„Fraȳii mei de arme, vretȳi se fiȳi turciȳ!“
„Și copȳi voștriȳ rȳu mȳcelȳriȳ?!...“

„Și legea și dreptul, nu vor fi cȳlcate?!...“
„Sȳntele altare în gemei² schimbate?!...“

ȳtȳ Michaiu Eroul, generalul cel mai mare al timpului sȳu, prin aceste vorbe întru atȳt a animat ostirea romȳnȳ și creștinȳ, în cȳt acȳsta micȳ, dar bravȳ ostire, ce numȳra 16.000 Romȳni, a sfȳrimat deplin östea lui Sinan-pașȳ, ce consta din 200.000 Turci, la Cȳlugȳrenȳ!... ȳtȳ Michaiu Eroul provocȳ pre arnaȳii sȳi se dea pept cu pȳgȳniȳ, și se nu lese a se turci, și se nu suferi ca altarele creștine sȳ se profaneze de cȳtrȳ necredincioșii pȳgȳni. — Și întru adevȳr cu ce eroism se luptau Romȳniȳ contra Turcilor și Tȳtarilor numai pentru cȳ sciau mai cu sȳmȳ cȳ se luptȳ cu „pȳgȳni,“ — e inscris cu litere marȳ și de aur în istoria Romȳnilor și în analele domnilor romȳni.

Cȳnd auȳdu Moldovenȳi, cȳ vin în țȳra lor Tȳtariȳ öri Turciȳ, ca se le-o devasteze, ȳr pre ei prinȳndu-i se-i facȳ pȳgȳni, se sculau cu mic cu mare, bȳtrȳnul ca junele, bȳrbatul ca nevasta, și muierȳa bȳtrȳnȳ ca fata junișȳnȳ. Toȳi și töte se sculau și ȳeșȳu înainte pȳgȳnilor și cu ajutorul lui D-ȳeu îi respingȳu și învingȳu!... —

Romȳnului, dupȳ cum de repeșite öri am demonstrat, i-a fost förte scumpȳ religiunea sa, și a prețuit förte mult numele de: „Creștin.“ Pentru acest nume se luptȳ servitoriul ca boierul țȳranul ca voda!...

Preferȳa mai bine Romȳnul se mörȳ de cȳt se'și denege legea sa — religiunea!

ȳtȳ un esemplu!

Turciȳ vin și atacȳ casa Domnului Constantin Brancoveȳnul, care avea ȳcopilași, și l' silese sȳ se facȳ pȳgȳn, sȳ se facȳ Turc:

„Brancovene Constantin, boier vechiu și domn creștin,
„Lasȳ legea creștinȳscȳ și te dȳ-n lege turcȳscȳ.
„De țȳ-e milȳ de copȳi; — și de vrei ca se mai fii!“

Așȳ strigȳ Turciȳ, cȳtrȳ Brancoveȳn și-l ameninȳ, dar se vedem ce le respunse el?

„Tȳtȳrei pȳgȳnilor, dușmani ai creștinilor.
„Nu mȳ las de legea mea, face-ȳi cu mine ce-ȳi vrea?“

Ce respuns resolut și frumos! Ce caracter nobil! Ce simȳ creștinȳsc! Ce inimȳ bȳrbȳtȳscȳ!...

Dar! pașȳa turcesc fȳcu semn, dupȳ acest rȳspuns a lui Brancoveȳn, veni cȳlȳiȳ și prinȳnd pre cel mai mare, din cei ȳ copȳi ai lui Brancoveȳn, — îl puse pre scaun, și-i retezȳ capul; ȳr Brancoveȳn tatȳl sȳu. ce ȳise? — „Dömnȳ fie voia Ta! Est — mod esclȳmȳ numai!... Dupȳ ce a cȳduȳt jos capul coconului acestui mai mare, apȳcȳ pre cel de mijloc cocon, l' puse ȳrȳ pre scaun, și de cȳt sare și capul acestuia de mȳna cȳlȳului!... Brancoveȳn esclȳmȳ și acum: „Dömnȳ fie voia Ta!“ — Chiar pașȳa s'a mirat de atȳta constȳntȳ, de atȳta nȳpȳsare de mörte, ma chiar pre el l'a cuprins o milȳ; — decȳ cugetȳnd cȳ bare-mȳ acum l' va pötea înduplecȳ pre Brancoveȳn, l' mai provocȳ odatȳ ca se primȳscȳ legea turcȳscȳ.

„Marei bunul Dumneȳu,
„Creștin bun, m'am nȳscut eu;
„Creștin bun a muri vreu!!
„Tacȳ drȳguȳȳ nu mai plȳnge,
„Cȳ-n pept inima-mȳ se frȳnge,
„Tacȳ și morȳ în legea ta:
„Cȳ tu ceriu-i cȳpȳta!“

ȳtȳ ce rȳspunȳ și acum Brancoveȳnu pașȳei!... ȳtȳ ce ȳice cȳtrȳ cel mai mic cocon, mai ramas încă în viȳtȳ:

„Tacȳ drȳguȳȳ nu mai plȳnge

„Tacȳ și morȳ în legea ta:
„Cȳ tu ceriu-i cȳpȳta!“

Pașȳa se mȳniȳ, fȳcu semn, și ȳtȳ și cel mai mic cocon a pȳrȳsit viȳtȳa pȳmȳntȳscȳ! Ce fȳcu inse tatȳl sȳu cȳnd vedȳu jos capul copilului sȳu cel mai drag și mai mic? — „Dömnȳ fie voia ta!“ — Atȳta e tot ce fȳcu și ȳise!... Dar în urmȳ pașȳa nu s'a îndestulat numai cu atȳta cȳ a stins dulcea viȳtȳa a lor trei coconȳși, nu i-a fost destul cȳ a vȳrsat sȳngele alor

¹ S. Fl. Marian, tradiȳiunȳ pop. rom. p. 32. Sibiu.

² Biserice turcesci.

trei melușei nevinovați; nu! Ci el dădu ordinea se apuce chiar și pre tatăl lor, pre Brancovean, căruia apoi trag pelea jos și l'întrebă:

„Brancovene Constantin
„Giaur¹ vechiu, giaur creștin,
„Caseă ochii-a te uita
„De'ti cunoci tu pelea ta?!“ — — —

Și Constantin Brancoveanul semi mort le strigă:

„Tătărim, liftă rea
„Ce'ti mănca și carnea mea,
„Nu mă las de legea mea:
„Se sciți c'a morit: „Creștin“
„Brancoveanul Constantin!“ — — —

(V. Alesandri)

Au nu e acesta un adevărat martir, pentru legea, pentru religiunea sa? — Au nu a murit Constantin Brancovean și cu fii săi morțe eroică pentru religiunea strămoșească? — E'tă un adevărat model, de religiositate pentru t'ă postérité creștină! E'tă un adevărat model de constanță și rezoluțiune românească pentru tot Românul următor!...

E'tă un adevărat surcel din vița unui Regul și Scevola!... Ne vine se asemănăm această scenă tragică cu asemenea scenă din istoria sacră și anume cu sacrificarea celor șapte frați Macabei pentru legea lor părintească, înaintea tiranului Antiochu ca și bravul Constantin Brancovean cu cei trei coconți ai lui. — Asemenea au fost uciși și acești șapte frați Macabei, toți începând dela cel mai mare până la cel mai mic. „Tu ticălosule ne scoți din viața acésta, inse împăratul lumii, pre noi, cei ce suferim și ne sacrificăm pentru legile lui, érași ne va invia!“ — Așa dișe al doilea fiu Macabeu și muri voios pentru legea sa. Al treilea dișe: „Din cer le-am căpătat tóte acestea și din cer éra le voiu căpăta!“ „Și muri și acesta voios pentru religiunea strămoșească. Și est mod toți se sacrificară până la al șeptelea; ér pre acesta Antioch a voit se-l eruțe, i-a promis averi și ranguri numai și numai să se lapede de legea sa;

dar muma așa-i dișe: „Rogu-te fiule că căutând la cer și la pământ și la tóte celea ce sunt în trénele se cunosci că din nimica le-a făcut Dumnezeu! Nu te teme de uciđetoriul acesta, ci te fá demn de frații t'ei și primesce mórtea ca odinióră se te afli cu frații t'ei în viața eternă!“ „Astfel dișe mama sa, ér fiul dișe: „Ce așteptați?... Nu ascult de mandatul regelui, ci ascult de mandatul legeri, carea sa dat părinților noștri prin Moisi, și in est mod se sacrifică și acest mai mic pentru legea sa părintească. — In urmă fu, ucisă și mama acestor șapte frați Machabei. — E'tă acésta tragedie s'a jucat și cu poporul român, acărei object a fost românul și creștinul Domn: „Constantin Brancovean.“ Ori cine, credem, a cetit balade, cântece, populare, novele istorice și altele, cari tractează vreo întâmplare din viața poporului român; și credem și aceea că secur a aflat exemple destule cum și-a apărat Românul legea sa — religiunea — și mai bine a preferit mórtea, decât se'și lapede legea sa. — Sunt exemple, că adeca dacă se întâmpla se prindă Turcii vre o fată creștină din terile române, aceea fată se sinucidé ori se arunca în apă, numai se nu cadă victima necredincioșilor păgâni, cari se-i profaneze trupul și sufletul. Nu urea ea pre Turc, pentru-că d'ărá ar fi fost urit. Ee urea pentru aceea că-c' nu era de legea ei, pentru-că era păgân. Și apoi Românul uredese din inimă și suflet pre păgân!... Sau nu a aflat sultanul turcesc resis-tința din partea lui Mircea și a lui Loiot Voda, diș Basaraba, când a pretins ca se i-se trimita in tot anul pre lângă tributul de dece mi și câte cinc' sute de copii in fie-care an, pentru ca se-i înșire in armata s'a?... Loiot Voda Basarab respunde solilor trimiși de Mohamed II. ca el se supune nici odată a da și a trimite sultanului Mohamed cinc' sute de băieți. Deu! a fost fórte dure-ros pentru Mircea și Loiot Voda cel mare, diș și Basarabă, a trimite Turcilor copii creștini pentru a-i turei și a-i face păgâni!... Intru adevér Românul a ținut fórte mult la credința și legea sa strămoșească, și acésta a fost in mare parte arma cea mai ageră prin carea și-au apărat naționalitatea și esistența de atâta seculi, de când veni din Roma in aceste țeri.

(Va urma.)

S. P. Simonu.

¹ Nume dat creștinilor de către Turci.

Esposiția de plante anuale și vivace la Paris.

Melancolie.

*Singură şed în liniştea firii.
Cu gândul la tine... în dragi depărtări...
Şi'n pieptu-mi rămâne speranţa iubirii,
Şi-o lume întreagă de scumpe visări...*

*Privirea-mi se perde în séra crescândă
Ce, vèlu şi'ntinde mai des peste sat,*

*În vremuri trecute sufletu-mi s'avântă
Şi uit peo clipă că tu m'ai uitat...*

*Trăiesc înc'odată órele sfinte
Ce pururi — speram — se n'aibă sfârşit...
Din ochii-mi se scurg două lacrimi, — ferbite:
O iartă-mi, iubite, că — m'ai părăsit!*

Olimpia

La şcolă.

(Urmare)

O umbră momentană, de fericire, păru a licări dulce şi pe faţa suferindă a sermanului Simion. Ce putea face ochii Anuței pentru el, nu putea nime altul, se uite necazul, se uite durerea, se uite dorul, sinul mamei, ochii mamei, dulcêta de mamă, tôte, tôte şi ca un puiu de păsărică, când paserea se aşedă doioasă pe marginea cuibului, întregului raiu. — se simţescă faţa lui, inima lui, sufletul, corpul întreg, adierea fină a zefirului fericirii.

Ce bine le stă lor așa! Un băiet şi o fată două inimă fragede ca buzele unei feciore, două suflete nevinovate, curate ca cristalul din munte să se unescă ca lumina a două stele vecine, într'o dragoste curată, într'o bunătate, într'o simpatie şi în tôte, ce sfinte sunt naintea Atotşciitorului. Viețile lor par a fi împletite una cu alta, ca două flori într'o cunună. O, de n'ar fi sôrtea atât de maşteră micuțului Simion, de nu l'ar persecuta atât de ne milos, de nu iar fi vèrit în inima lui înbobocită dorul acela gigantic, înflăcărat şi mistuitor, ca şi care altul nu esistă, cum nu esistă nici mijloc de al potoli de cât singur numai — sinul mamei. El nu pôte gusta liniştit, fără sacrificiul durerilor, fericirea ce se varsă din ochii senini ai Anuței — Nu! Plăcerea acésta pentru densusul e o lingură de miere picurată într'un vas de amar; ea e o fantomă amăgitoare a sôrtei, — îi arată o rază de dulcêță ca se simţescă mai mult focul infernului amar. Sermanu băiet! Apucatai pe povèrnişul nefericirii, de unde e grea rentôrcerea şi raza blândă se tise pară mângăitoare, nu e de cât depărtarea ta în abisul întunecat al torturei.

Razele sórelui bat orisontal în păretele dinspre răsărit. Copii se despărțiră. Anuța sbură sprintenă pe scară în jos. Simion remasă singur privind cu jale în urma ei ca şi unul ce-și vede singura rază de bucurie dispărând din ochii lui. Se gândi puțin şi se duse şi el.

Se înoptase. Întreg Opidul îmbrăcat în haina noptii visa în brațele lui Morfeu.

Intins pe patul, dădeam sbor liber cugetelor mele şi eu iuțala fulgerului cutrierară lumea şi érašî se opriră în fața panoramei unei vieți triste când deodată adeca se umplu de o lumină puternică. Credem că un vulcan a desfăcut pântecul pământului şi limbile lui focos, falfăe în odaeă mea. Cuprins de spaimă sar la feréstră. Foc! foc! — Casa rotarului era incinsă în flăcări. —

Foc! foc! Se auđi pe stradă şi resumetel înfioros pătrunsé întreg oraşul. Ca fulgerul urmă o învâlmășală de nedescris.

Era se sar pe scară în jos când cineva suflând des şi greu urea în sus.

„Iute, iute,“ sună o vóce subțirică şi spăriată. Era vócea Anuței.

— „Fiți bun! ieșișé Simion tremurând. Intinse brațele şi copila ca o păpușă inconscie trece în posesinnea mea,

— Iute, iute, strigă din nou Anuța şi Simion fuđi voinicesce pe scară în jos.

Cu dorul pe brațe întrai în odae; o pusei pe pat şi aprinse lampa.

— „Nu mai vine!“ oftă îngrijită.

— „Va vini îndată Anuța!“

Ea se redică de pe pat şi se aşedă lângă mine pe divan. Imi şi uitasem ce se petrece afară, cum uitasem şi acea că lângă mine era o ființă pământescă. Eu totdeuna aflui mai multă poesié, mai mult farmec într'un boboc nevinovat, într'un picur de róuē, într'o copiliță ce încă nu scie păcatele lumii căreia totul e viéță, totul e dulce, bucurie, desmerdare, totul e fericire, — de cât într'o ființă care în tot momentul se maschează după lacunele acestei lumii.

Un ciocănit grăbit şi uşa se deschisă.

— „Aci esti Anuța?“ întrebă o femeie ce reprezenta pe Anuța în mare.

— „Aci sum mamică!“ Şi ne rugarăm amândoi că fata se remănă la noi.

— „Ce nefericire!“ đisei eu compatimitor.

— „Dapoi scii D-le, așa o căsuță primitivă nici n'a fost potrivită pentru noi.“ — Responsé ea mândră.

— „Intruadevăr! — e asigurată de bună sémă!?“

— „Da!“

Ea privi lung în ochii mei. Ea incredința despre Anuța — se dusă. Anuța inceptu a lăcrima strigând „porumbii mei, porumbi mei nu mai vin.“ Ca se o liniştesc plecai eu după ei în speranța că voi întâlni pe Simion. Scoborii scara în curte ca se ajuns pe mama Anuței.

— „O ştrengarule ér esti în cale-mi!“ strigă năcăjită şi dispăru ca o nălucă în întunerecul noptii. În aceleşi urme eram şi eu. Mă împedec; — ceva motofolit în zăpadă. Un suflat greu, un gemut imi băgă fiori reci în óse. Mă plec. — „O nefericitule!“ Sermanul Simion. — îl ridie, plin de zăpadă, cu capul gol, înghețat de frig îl duc în casă.

— „Porumbii mei! strigă Anuța fugind inaintea mea, dar se retrase spăriată. Privi lung să se convingă de ceea ce vedu şi isbucni în plâns.

Simion intins pe pat se ținea de cap; eu îl frecam; — Anuța plângea.

— „M'a lovit“ — șopti el încet, — m'a lovit mama Anuței, — mă dóre, mă dóre.

Anuța pusă mâna ei pe capul lui plin de durere şi inceptu al mângăia. Tacé Simióne, că îți va trece, lasă, îți pun eu batis-tuța mea udată cu apă, că așa imi puneă şi mie mama când mă durea capul. Ea întinsă batista pe capul lui, udată dar nu cu apă ci cu lacrimile ei ferbintî.

„Mi mai bine!“ Đisé Simion apucând pe Anuța de mână Ea isbucni cu hohot în plâns.

— Nu plânge Anuța! nu mă mai dóre; écă mă scol. El se redică încet şi greu, ca o flóre căleată, ce érašî încercă aşî înălța statura încântătoare spre a primi sêrutul dulce al mirelui ceresc. El suferea, dar nu putea vedea lacrimile Anuței prădate şi ochii ei plânși.

Pusei nise haine lângă cuptor ca pat lui Simion. Anuța obosită adormi pe divan. O acoperii cu plapoma mea. Adormirăm cu toții.

Adoua și Simion se sculă cu noi, dar cu durerea în cap. Așa trecură zile după zile.

La două săptămâni, sorțea învârti pe sermanul Simion în undele sale inspumăgate și îl aruncă cu furie în ghiarele ascuțite a unei lungori torturătoare, care răpindul din cerul nostru plăcut, pe brațele ei ce îi băga în fragedul corp tremurăturile unor friguri sâlbaticе, îl dusă, precum un vultur prada sa, pe anti-paticul pat al spitalului.

Eu și Anuța nu-l părăsirăm nici aici; dór pe noi ne mai avea cu iubire, cu bună voință în lumea asta mașteră.

Dilnic, când orolojul în turnul catedralei, ca un baritonist îmbătrânit, bătea patru ore după amiazi și clopoțelele institutelor dau signalele vesele, — Anuța tristă, slabă, cu florile feței — odată rumen frumoșe — acum veștedă și palidă, plină de suferință, aștepta cu nerăbdare în porța internatului de fetițe. Ea suferea climurile turturelei remasă fără soț, jalea floricelei ce ne mai legănată de adierea zefirului amoros închină capul sub jugul suferinței.

„Vino Anuța!“ — îi dicem — și tăcuți, călcăm pardosea

Expoziția produselor forestiere de pe domeniul coróniei din România.

dură a trotuarului până la spital. Intram în odaia aceea tristă și ne aședam lângă patul morbosului.

„Simiône!“ — Striga, copila cu un suflet compătitor, — deșteptăte, deschideți ochii și vedeți pe Anuța lângă tine; ea plânge și se sfârșese de durerea ta; spuneți ceți dorește inima săți aducă ea tot; tot.

Simion se trezi din somnul greu, se întorsă pre spate. Ochii lui se deschiseră și ne privi cu expresiunea unei lume de durere; ei se umplură de lacrimi și se reînchiseră în suferințe. Iși strinsă mâna pe sinui plin de chinuri și începu a aiura: „Mamă!... mamă.“ — striga dureros — „așteptămă... fiți bună... ecă vin... vin o! ce binei acolo... lângă tine... mamă cât e de frumos... mamă...“

— „Nu mai plânge Anuța!“ — disei cu milă — Vino se mergem, peste câteva zile se va scula și Simion și ér vè veți juca veselă ca mai nainte. Ea își ștersă ochișori, mă apucă de mână, obosită, și plecarăm.

Ingrijitorul ne însoți în curte; — îi apăsai în palmă ultimul floren ce avem cu adausul: „grijesce bine de sermanul.“ Anuța observă; imi strinsă mâna se mio sărute ferbinte de multe ori.

— „Nu dragă copilă! Asta e dătorința noastră de creștină.“ Odată cu sosirea primăvării, cu reînținerirea naturei, se reînșănătoșă și Simion; — reînfloriră rosele în obraji Anuței.

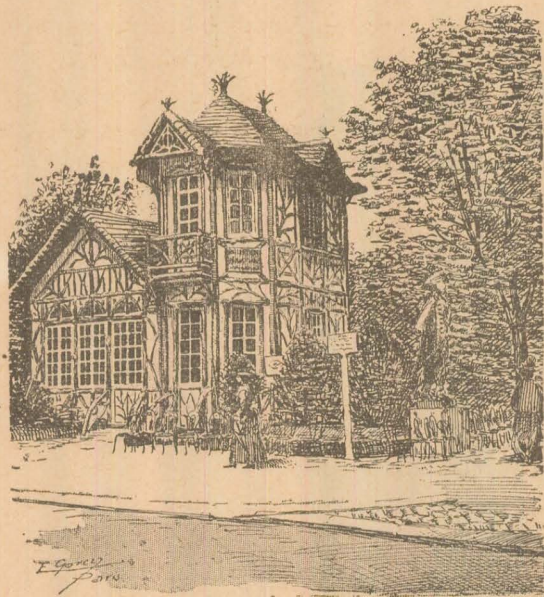
De acum nu se mai jucau, căci Simion era debil ca o umbră ei se aședau ambiț lângă mine și ascultau cu drag la povestii.

Era o zi frumoasă de primăvară. Sorele lucea cald și dulce ca sărutul unei mame. Rëndunelele sburau grațioase prin atmosfera plină de odorul florilor și legănată de miile de insecte; natura totă reintinerită.

De pe ferestra institutului priveam bercul înverdit, îmbrăcat în haină sârbătorească și Târnavă saltând veselă pe lângă Blașiu în jos către patria mea de care mă cuprinsesă un dor.

Pe podul Târnavei, către Veza pășea grăbit un băiețel cu o corfiță pe mâna stângă, ăr în drăpța cu un băț ce-i servea ca tovarăș de drum; apucă pe lângă câmpul libertății în sus și nu'l mai văduri.

Profesorul intră în curs. Ce a propus nu știu. Cugetul îmi

Clădire la Târnavă.

era la băiețelul cu atâtea suferințe pentru care aș fi sacrificat mult, mult, de mi-ar fi fost cu putință.

Sermanul Simion! Pre când tatăl său, devotat chemărei sale sfinte s'a sacrificat pentru binele, pentru fericirea neamului său, — el sermanul încă din frageda aurora a vieții să se lupte, bătut de sorțe, cu atâtea nevoi, cu atâtea chinuri, se vagabundeze în lume părăsit, ne ajutat de nime până la stângerea ultimelor sale zile. El nu știe cere ajutor și omenimea nu voiesce a vedea că în densus apune de pe fermamentul viitorului un ostaș viteaz, un stîlp al națiunii ba pôte un lucéfăr conducător spre lumina libertății. Și Dómne, câte focurē carī ar

lumina orisonurī marī, se sting la prima licărire, la prima flacără spre viêtă în lipsa unui bagatel ajutor, în lipsa unei neinsemnate pârțicele din dârniciile spre scopurī lucșosē a ómenilor avurī.

S'a dus și Simion! Dar mă voi interesa de viêtă lui. Nul voi da uitări nicī odată. Astfel mă cugetam mergēnd către casă după finea prelegerīi când văduri pe Anuța plângēnd. Ea veni înaintemī.

— „Mi sau dus porumbiī! Porumbiī mei!“ — țise apucându-mē de mână.

— „Lasă Anuța că ăr vor veni!“ —

— „O, nu mai vin! Totdēuna când venēm dela școlă ii aflam acasă, ei sburau pe umeriī mei, dar acum! — nu! nui voi mai vedea, porumbiī. — „De nu vor veni, mâne vom merge anēndoi sēi cāutām!“

— „Și cu Simion!“ Adăugă ea suspinând.

— „Da, toți, trei!“

Cu acestea ne apropiarēm de casă. Ne despărțirēm. Pe cum se vede Anuța nu scie nimic despre plecarea lui Simion. El s'a dus fără ai spune; scia că pe ea o dóre fôrte, că ea se va lega de grumazul lui și va plânge amar; scia că nu va potea pleca pe asta cale și de acea se dusē așa pe ne știute; dar ducăsē, orī cum, numai de i-ar fi spre bine.

Când începutul zilei următoare ne da sărutul de întălnire și studentī pe tôte stradele opidului se adunau ca albinile, la foculariul sciinței, la fărura viitorului, mă surprinde o epistolă. Primesc adresa; scrisóre necunoscută, o desfac curios, mă iau fiori. Dómne ce dușmană e sorțea! Uitasem se spun că nepri-mind nicī un respuns dela mama lui Simion am scris din nou la primarul din sat căci preot și invētător — intru cât scia Simion — nu era pe acolo și acum îmi stă înainte rēspunsul următor: „Domnule! Mama băiețului Simion e mórta aprópe de un an, feciorul ei cāsătorit e dus în Moldova, ăr casa și puțina avere ce aveau e posesiunea unui jidan crișmar... N. N. primar.

Ca un smintit am dat fuga în cancelarie și în graba mare uitasem a mai bate la ușă. Am descoperit tótă întimplarea Directorului normelor care îmi mulțami și luă măsurile necesariī a afla pe baiet.

Tot în ziua acēsta când sorele perpendicular își în figea rațele sale pe mirēsa natură, în craș undulă trista veste că la Crăciunel, au scos ómeni din apa Târnavei esundate, cadavrul unui băiețel în sinul căruia aflarē două pose, a unei femei și a unei copile. Pe dosul celei dintăi era scris: „Puiul mami!“ ăr pe a două: „Anuța ta.“

P. Turcu.

Nostalgia.

Pre-albastrul cer lucesc-o stea,
A treia'n jos de lună.

Asēră am privit la ea,
Și țisuiam se-mī spună:

In lumea asta suspinând
Pre mine nu mă vede?...

Dar' ea atunci chiar ca un gând
Ușor, ce'n graiu se perde

Peri, și — sus în urma ei
Albastrul se cernesce,

Pre cer s'adună, se pun nori,
Și-o plóie se pornesce...

Eu fug se-mī caut adăpost,
Măhnit pre nori, pre stele,
Pre mine că-s atât de prost
Se mă căiesc la ele.

Ăr cea micuță d'albă stea
Sglobe'n a ei fire:
S'ascunsē, căci scia și ea,
De-a mea nenorocire...

Antoni Pop.

Aman séu Jom Purim.

— Tragediă în 5 acte, cu un prolog. —

(Urmare)

Hatac.

Lăsata să se scrie la Satrapă și Regintă,
Ce guvernază astăzi a Persiei Provinci,
Acésta grea poruncă, — acest fapt infernal,
Și ziua Martii încă, — moment de tot fatal, —
Când sângele va curge pre paloșe și speți, —
Când ai se vedî cu ochiul, ce nu ai vrea se vedî!

Esthera.

Blăstēm și pre Ahasver, acésta de-a voit?!

Hatac.

(Dându-i Edictul — dat, de Mardocheu Edict pentru Susa et Susiana)
Privesce și Edictul — și vedî chiar anumit,
Ce trist adevăr astăzi, îți spune gura mea!

Esthera — (cetindu-l) —

O! Adonai sânté, mai ești tu unde-va?
O! Israil iubite, sermane Mardocheu,
Mai are de voi scire Elochim Domneșeu? —

Hatac.

Ce vaiete, ce plângeri ce lacrimi și jale
S'aud, se ved în țeră din deal și pân' la vale...
Ați totă țera este un plâns și o dorere,
Ați totă națiunea ascéptă mângăiere.
Prin Susa, Mardochee, pășesce intristat,
Sermanul, n'are pace; în plâns și în oftat
Petrece-și ziua, noptea; cum geme de-n grozesce, —
De ziua cea fatală plângend tot povestesc.
Și plânsul și dorerea sunt numai la Iudei,
La Ceriu ridică astăzi și ochi și mănuri ei.
Și unii cad pre față lovindu-se în pept,
Er' alții-nehiși în case implor dreptate, drept:
Prin posturi și ajunuri amar se chinuiesc,
Mă dore, mă cutremur, când numai povestesc.

Esthera.

O mie! O! Națiunei!

Hatac — (suspînând adâne) —

Și scii cum m'a rogat
Cu ochii plini de lacrimi, se intru la Palat,
Să-ți spun, se mergi, la Rege, să-ți puni tot sufletul,
Ca Regele se rumpă, în grabă Edictul.

Esthera. (Rumpându-și vestmântul) —

La Rege, vai, la Rege se intri nu-i iertat,
Se intri poți atunci, când dēnsul te-a chemat:
Alt-cum la mōrte-ndată, ești, Hatac, osândit.

Hatac.

Și nu te dore, totuși, de-al tēu popor iubit?

Esthera.

De când sciu și nteles'am, că i-sa decretat
Perirea, nimicirea la Susa-n lung și lat,

Și-n tot ținutului esta — nu sciu, decă mai sunt
Ființe ca și mine, se plângă pre pământ?

Hatac.

Și vai, se nu mergi dară, la Rege, o! Regină?

Esthera.

Ce greu este răspunsul, când mōrtea o se-mi vină,
De-o parte, legea Curții ne observând'o eu: —
De-o parte, er' cu ochii vedend poporul meu,
Perind, morind și-n sânge scaldându-se, strigând
Evreu-n ora crudă, blăstēm greu implorând?!
Cum voi putea cu ochii se ved eu al sēu sânge,
Și cu urechia erăși, s'aud, cum dēnsul, plânge?
O! Adonai sânté, mai bin' se fi merit —
Regret a mea viétă, regret că-am trăit!...
O! Mardocheu, Națiune — prea bunul Domneșeu,
Ajute-vē el singur, s'ajut, nu vē pot eu!...
Mē-n fior, mă cutremur, când numai mă gândesc,
Se intru la Ahasver, deși eu mă numesc
(Se aședă pre scaun și scrie).
Regina, și femeea puternicului Rege
O sută si mai bine de țeri, ce astăzi rege.
Tu servule, grăbesce, și du asta scrisore
Lui Mardocheu, Iudeul... fii aprig de picioré!
(Servul luând scrisōrea se depărtă)

SCENA VI.

Esthera.

O! Dōmne, ce va dice și ce va cugeta
De mine Mardochee, cetind scrisōrea mea?
Unica lui speranță, unica-i mângăiere
Apusă, acum scērsă, când astăzi dēnsul cere
Se fac s'ajut în rēul și-n grēua în cercare,
Sē-l scot pre el, și — Evreii, din mōrte, din perđare.
Căci, vai, cum plânge — un suflet și cum oftēză greu
Când cel, în car' speranța, ți-ai pus'o tot mereu,
Te lasă, și te uită, și nu vrea să-ți ajute
In orele de lacrimi, și-n tristele minute?!
Chiar eu, a s'a speranță, ce-am fost ne contenit,
Chiar eu în asta oră, pre el l'am părăsit!...
Mai sum demna de dēnsul, mai pot se mă numesc
A sa fică iubită? — Mai pot se mai trăiesc?
Și ore pentru acésta, pre mine m'a crescut,
Și orfană, la-a s'a casă pre mine, m'a ținut?
Sē-l las, acum se plângă, se n'am milă de el,
Se uit deal sēu nume? Ce suflet infidel!
Și cred, că de dorere, el n'a putea mori,
Scēind că a s'a fică, a vrut a-l părăsi.
Mai grea ne pare mōrtea, mai greu eșim din lume,
Uitați de cei mai intimi, de-o sōrte și de-un nume!
O! Adonai, sânté, la tine cad ferbinte,
Tu singur vedî, ce luptă în cerc în estî momente,
Tu singur, scii acuma, cu ce dor și iubire
Gândesc la Mardochee, la sōrtea-i de perire,
Și cum imi plânge peptul pentru al neu popor,
Și cum de aceea ziua, mă tulbur, mă-nfior. (In genunchi)

O! Adonai, sântă, mă iertă-al meu păcat,
Că n'am dat ascultare și-astfel m'am purtat!...
Aici în jur de mine, nu ved pre nime eu,
Se-mi stingă, chinul, lupta, ce gem în peptul meu,
Ah! Rangu și-Impărăția. Palaturî adorate,
Ce negre, fiorosă sunteți și-ntunecate!
Mai bie-al morții inger, se-mi iea a mea putere,
Când toate vor se-mi fie de ați numai durere!...
Când scivoi că muritau, acel, ce m'a nutrit,
Cu gândul c'a sa fică pre el l'a părăsit,
Când scivoi că Evreii, străini fiind-în țără,
Ei nau avut pre nime se-i scotă, se nu peară.
O! Adonai, sântă, tu nu ne vei lăsa,
Ești drept și-ți este milă de sucumpă gîntea ta!!
(Se scólă din genunchi)

SCENA VII.

Hatac, Esthera.

Hatac.

Aici, o epistolă, mi-a dat'o Mardocheu...
Sermanul, ați cu densusul, am plâns, am plâns și eu.
Și nici odată-n Susa, n'a fost așa fior,
Și nici odată Ceriul n'a fost mai plângător!
(Esthera primesce epistola de la Mardocheu și
[ridicându-se de pre scaun o cetesce.]

„Iubita mea Estheră, tu scii a noastră sörte,
„Și nu cred, că nu suferi vedënd a noastră mörte,
„Bätënd la fie-care în ușă, dintre noi
„(Momëntul este critic) și nime nu-i cu noi!
„Și nu cred că uitatai că cei, ce vor peri,
„Judei sunt și-ei ca tine, născuți a suferi.
„Și nu cred ca-ndolenta, o! Estheră vei sta
„Când vei vedea cum curge sânge din gîntea ta?...
„Inima ta copilă și sufletul têu vai!
„Și lacrimile tale, și crudul têu de traiu!...
„Și dîlele, iubită vai, cum le vei petrece
„Și gândurile tale prin nôpte, cum vor trece?
„Copilă, pentru mine nu cer nimic, se dai,
„Că-cî ce este, ce este, un om singur numai?...
„Dar cer națiunei tale se-i dai tu ajutoriu:
„Se-ți puni viéta-n luptă e mult farmecător!
„Eu cred că pentru tine, mam necăgit, se cresci,
„Pre frații tîi iubită, se scii că se-i iubesci.
„Se fii apoi tu demnă, de-al moșilor tîi nume,
„Și-alor memoriă dulce se-o țini sântă pre lume.
„Și se urmeți și legea cea sântă, ce-o păstrăm:
„*Cu sângele, credința, murind so apărăm!*
„Așa demândă Domnul! Astfel când nai urma,
„In Sechol bêtrenetia, plângând mi-oaș îngropa.
„Copilă, tronul ție, ascultă nu ție dat
„Se-ți uiți vița străbună, de-în care-ai derivat;
„Ți adă decî aminte, că nu ești la domnia
„De gîntea ta săracă, rușine ca se-ți fie.
„Și-ți adă ér aminte că și tu ești de-un sânge
„Cu Israilul, care se vaietă și plânge!...
„Acum ție-a venit timpul și óra ție-a sosit,
„S'areți dacă iubesci-l și dacă l'ai iubit?!...
„Acum ție stă-nainte altariul de jertfire!...
„Sărută-ți ah! Destinul și mori în fericire.
„O limbă, o credință, o lege-un Dumneđu,
„Preindu se mergi la Rege, se cađi la tronul seú!
„Rușine pentru acela, ce-și uita gîntea sa,

„Mormëntul maicîi sale pre el la blăstema.
„M'aș rușina eu singur de Ceriu, de Dumneđu
„Când aș vedea pre cine am crescut și eu,
„Când aș vedea pre cine-am nutrit și îmbrăcat:
„Din gură bucătura o-am scos'o și o-am dat.
„Ba eu cărunt eu astăđi, ce sum între Judei,
„Mi-e frică și mi-e tēmă se nu audă ei,
„C'alui Mardoeh nepótă fiind ađi la domnia
„De Unehu, națiune, neamuri, nimica nu vrea se sciă.
„O, fică-atunci sar șterge dîn inimă ușor
„Speranța doruri, sântă, — aș vrea atunci se mor!
„Aș vrea se nu ved lume, se nu sciu că trăiesc;
„O! fică, când sar stinge speranța, ce nutrese,
„Speranța și iubirea, ce ađi le afli-n tine,
„O! fică, nu ai plânge și tu atunci cu mine?!

— *Esthera* — (lăsându-se pre un scaun) —

Amar și vai de voi! o, — Iudeilor iubiți!
Se naveți voi aici pre nime, nici se scii,
Că unde, în ce parte, *Acela, sar afla*
Ce-n crudele mominte ar sci a ajuta?
Se naveți voi pre nime, ei numai pre Esther
Și-acésta se-și dea viéta intrând la Ahasver?!...
O! Dómne, ce Ursită, se am mi-ai destinat?
Potinte, ce voi face? Potinte îndurat?!
Eu sciu dör' că la rege, îndată ce-aș intra
Sar stinge al meu Sóre — și ce aș ajuta?
Vai, póte că mai tare alui Aman mentiuni
Sar crede deu, în țera de cei rîi, de cei bunî?
Eșind vai, la viéta al meu sânge și neam:
Pre drept a dóua óra, cum ar striga Aman,
Că ești străin, — Evreii — sunt neascultători,
Obraznici, făr' rușine și prea cutezători:
Când și cea innălțată la treapta de domnia,
De lege de-obiceiri, nimic nu vrea se sciă.
Și cred, că al meu sânge, pre drept sar presupune,
Ba, chiar sar sci atuncia, când eu maș întrepune,
Pentru Evrei la Rege și pentru Mardocheu:
O! Dómne-n ce dilemă, mă ved ađi pusă eu?!...
(Se lasă în genunchi).

Ajută-mi totuși dómne! Ajută la Evrei
Cu toți ađi se rógă și eu mă rog cu ei:
Sau în mulțit o! Dómne, cei, ce ne năcăgesc,
Și mulți se scólă-n contra-mi mulți strigă și vorbese,
Și dic cătr'al meu suflet, că nare se speredze,
Vai nici o mântuire la Dumneđu seu!
Ér Tu, Dómne ești singur, spriginitoriul meu,
Mărire-mi și puterea, ce sci se înălțeze
Cu fală capul meu! —
Cu versul, cătră Domnul, acuma am strigat,
Din Muntele lui sacru, pre min' m'a ascultat, —
Și m'am culcat și dulce am prins, a adormi,
Și m'am sculat, că Domnul pre min' m'a spriginil...
Și eu, nu mă voi teme, de miț ginți și popóră,
Pre mine, ce-mprejuru-mi cu rēul mă-n presóră! —
Deci, scólă, scólă Dómne, tu Dumneđu meu,
Pre min' mă mântuiesc de cel ce-mi face rēu!!
Că-cî tu bătusi pre-acea, pre toți, ce-mi vrăjmășese
Vai, mie fără vină — Părinte sânt, ceresc, —
Și cu a Ta putere Tu dînți le-ai sdrobit —
Și Mântuirea, Dómne! La Tine am găsit,
Și Binecuvântarea preste al meu popor.

Se scôlă și stă în mijlocul salei.
 'Mi părea, că al fricei sa șters, acuma nor,
 Din față și inimă?! — Simțese nouă puteri; —
 Se perî dar frica neagră, se perî 'lî dîc se perî!!
 Reia epistola
 Sermanul meu Unchiu, écă, — el dîce și vorbește. —
 Că pentru el nimica se fac eu, — nu poftesce, —
 Deși pre mine dînsul, ce dulce m'a avut.
 Ce scumpă și iubită la vatra-i m'a crescut.
 Sermanul, Unchiu, sermanul atât de părăsit!
 Și eu, așa nigrată, un Sullet înpetrit?!...
 Ah! estea vorbe, Dîmne, în veci nu le-aș uita:
 Și ce rușine mare, s'a pus pre fața mea.
 Sermantl meu Unchiu, écă, poporul, ce-și iubesc,
 O! câtă trudă, lacrimi, — o! cât se chinuesce!
 Ridicând drepta.
 Privirea și inima și nu lăsa se mîră,
 Rudeniile, poporul — și morî și tu cu ei!
 Că-cî dulce este mîrtea cu cei iubiți ai tîi.

Êr Domnul, se-ți ajute, te rîgă și silește:
 Evreul ca se mîră, nici Ceriul nu voesce.
 Un popul, ce bravéză năcas așa de crunt,
 El trebuie se trăiască, se fugă până-n fund
 Pocalul de amaruri întins de-al sîu Destin'
 Ajută-i la-a ta servă, puternic Elochim,
 Ce-ai întărit la luptă pre Moisi și Avram
 Și ai supus Poterniei din țera Chanan,
 Ce-ai arătat lui Iacob însomnu scara cerească,
 Și i-ai condus Tu pașii, — caii — se pribegescă!...
 Ajută-i, că-cî intrava la-al seu bărbat și Rege
 Se mîră-apoi cum sună în neagra Curtii lege!
Se morî pentru națiune, ah! Ce ilustră sîrte! —
Se morî pentru credința, ah! Ce sublimă Mîrte!
 (Strigă pre serv)
 Aid, iute și grăbesce, te du la-al meu Bêtrân,
 Se-i dai asta scrisore — și-o du, ascunsă-n sin!
 (Apare Servul Hatac pre condu Esthera se pune se scrie)

(Va urma).

CRONICA TÎMPULUI.

— 10 Octobre n. 1901.

Are și poporul nostru român, odată în an, sîrbătore culturală — națională, frumoasă! — Vrem adecă, se vorbim, despre: „Asociațiunea” pentru literatura română și cultura poporului român, — numită mai nainte: „Asociațiunea transilvană.”

În sîrbătore: „Nascerei Prea Curatei” din 8/21 Septembrie s'au adunat și în anul acesta mulți Români, la Sibiu pentru a lua parte la ședințele Asociațiunii și la petrecerile și convenirile făcute cu acea ocaziune. Lucrările și desbaterile Asociațiunii s'au petrecut și strecurat *însă prin 3* ședințe.

Ședința I s'a deschis, după ce, ca de comun i-a premîers celebrarea s-tei liturgie în ambele biserici, la ora 11 a. m. în sala Comitatului prin v. președintele *Dr. Ilarion Pușcarin*, la care a asistat și Metropolitul Meșian. Cuvîntul de deschidere a fost întîmpinat și salutut cu un răspuns din partea D. avocat, *Emanuil Ungurean* în numele societății fondului de teatru român, deși, *după datină*, s'ar fi cădut se fie întîmpinată și salutată Asociațiunea de un Sibian, în numele Românilor Sibieni, la care a venit publicul român și nu de fondul de teatru, a cărui sediu, e în Brașov.

În acêsta ședință s'a așternut și *Răportul general* făcut de secretariul II, *Dr. Ilie Beu*.

Tot în ziua primă a avut loc după amiazi, la 3 ore p. m. și o conferință literară, cetită de *Dr. Sextil Pușcar* despre volumul de *Verșuri patriarcale* a poetului St. O. Iosif — în sala festivă, dar prea mică a Internatului român de fete.

Răportul general al Asociațiunii pre anul expirat 1900, 1901 este o lucrare fîrte bună și dătătoare de ton. Am convenit și noi de mult, și convenim și astăzi cu multe păreri particulare ce și le-a dat și și le dă Răportorul, secretariul II, în acest răport. După ce mai întăiu se arată în Răport, abdicarea președintelui Asociațiunii *I. M. Moldovan*, din causă de morb. prin chartia sa de ditto 25 Maiu 1901, Răportul trăcteză și răporteză:

I. **Ședințele comitetului**, cari au fost 12 ordinare și 11 estraordinare; — la olaltă 23. —

II. **Membrii Asociațiunii**. Asociațiunea are 1533 membrii, și în est an, a crescut numărul membrilor activi cu 121 față de anul trecut.

III. **Averea Asociațiunii**. Percepțiunile fondului general în 1900 au fost cor: 32.514.53; erogățiunile, cor: 28.001.23. — cassa s'a închiat cu un sal de cor. 4.540.32. Averea fondului general a fost la finea anului trecut de cor. 288.028.10.

Êr întréga avere, administrată de Comitetul centrale, a fost de cor. 393.900.37. Tot la acest punct (III) Răportorul rîgă, Asociațiunea se desbată *în causă*: 1. *Lăsămîntul lui G. Filip din Tășnad*. 2. *Fundățiunea avocatului Nechita din Șimleu*. 3. *Averea lui Ioan Iancu, fost preot în Vidra de sus*. 4. *Decisiunea Comitetului despre înactivarea fondului Avram Iancu* cu începerea anului școlastic 1901/902, avînd a se conferi, din venitele acestui fond un ștîpîndiu de 100 cor. la un ștîdinte de gimnas, școlă reală sau comercială. —

IV. **Biblioteca Asociațiunii**, cu finea anului expirat a numêrat 3944 opere în 5613 tomuri; 4202 broșuri și 24 hărți — (charte.)

V. **Despărțemitele Asociațiunii**, se arată că sunt 42. —

VI. **Secțiunile științifice literari**, cari deja sau inaugurat și constituit la adunarea generala de la Băile herculane și au fost pusă pre basă nouă.

VII. **Școlă civilă de fete**. În anul școlar 1900/1901. școlă civilă de fete, a fost cercetată de 81 eleve; în cl. I. 12; în cl. II. 25; în cl. III. 26, în cl. IV. 18, êr alte 4 eleve, absolvente a școlii civile, în lipsa cursului suplementar, parte sau pregătit pentru ștîdii pedagogice, parte au urmat cursuri de musică, pictură și lucru de mînă. Acêsta, în scurt, este conținutul Răportului. — —

Se aleg, în urma acestui Răport, *4 comisiuni*: a) Pentru examinarea Rațiocinului pro 1900 și budgetului pro 1902. c) Pentru studiarea modificărilor propuse în Regulamentul pentru secțiunile științifice — literare. d) Comisiunea pentru înscrierea de membrii noi — carea însă nu s'a ales, ci sa decis, ca înscrierile să se facă direct la cassariul Asociațiunii.

1. Mai întăiu (ședința II) se ie la desbatere, Răportul comisiunii pentru censurarea *Răportului general*, care, propune, prin referentul sîu *Dr. Proca*, luarea Răportului general, spre știință; și rîgă adunarea ca abdicarea Președintelui, a *Rev. D. I. M. Moldovan* să se iee „cu regret” spre știință. — S'a încins apoi o discuțiune animată față de *fundățiunea Nechita*, care a lăsat o avere de 40.000 cor. Asociațiunii, ca din aceea se ajute școlilor și bisericilor gr-cat *din Silvania*. Fiînd acêsta fundățiune, de un caracter pur confesional și local, s'a propus de mulți din adunare, respingerea acestei *donățiunii*. Comisiunea însă îndruméză Comitetul se continue pertractările pentru limpedirea afacerii și ajungerea în deplina posesiunea a Rîmasului *Dr. Nechita*. După multe discuțiuni *pro* și *contra*, propunerea comisiunii se pune la vot, și se primesce cu 62 contra 60 voturi. Tot în acêsta ședință se discută și o cestiune fîrte

ardetore : *Cestiunea de ajutorare a școlilor române!* Mai bun lucru, nici nu se poate! Era vorba în Adunarea generală din 1898, ținută la Beiușiu, ca Comitetul central, după ce 'și va câștiga dela Ordinariatele epeșei date secure, despre sôrtea școlilor noastre, să se pornescă o acțiune morală și materială (?) pentru bietele școle, și că apoi prim-secretariul, va recomanda școlele mai espuse, beneficentii și inunificenției întregului popor, Mecenaților și Băncilor române de bani. *Ce se vede?* Unelz Ordinariate, la cererea Comitetului nici nau rês-puns, — *nimic!*... Din tôte, prin urmare, sar părea, că nu s'a ales — *nimic!* Și, ah, câte școle, de ale noastre, nu se sting și nu se nimicesc! Și câte încă, nu se vor nimici din lipsa susținerii — față de pretensiunile, multilaterali ale statului! Au, nu sunt școlele noastre, *cultura poporului român*, pentru care este Asociațiunea? — Este scop mai mareț ca traiul școlilor, noastre confesionale pentru noi, este devisă mai sacră, pentru Asociațiune ca sustarea școlilor noastre confesionalz pre base solide și granitice? Videant, sed videant!...

La Răportul, despre „*Averea Asociațiunii*“ Dl. Prof. *Bărcian* face propunerea, ca Comitetul se rôge Institutele de bani, române, ca din sumele, destinate în fie-care an spre scopuri culturale, acele Instituțiuni se transpună 50 % în fie-care an, Comitetului, care la rândul său, se ajute pre acea Instituțiune culturală, carea va fi mai lipsită. Propunerea se predă Comitetului spre opinie și studiere. Dl. *Bărcian*, arată cu pilde și cu cifre câte bucurii folositoare ar putea face Asociațiunea pentru ridicarea culturii noastre naționale și promovarea literaturii dincôce de Carpați. (Gaz. trans: N. 201) etc. etc.

Și nu sa găsit nici un singur membru al Adunării, care se iee cuvântul și se sprijinescă propunerea acêsta, (Gazeta trans. N. 201)

Destul de rău țicem noi.

Se arătăm și noi cu pilde și cu cifre, câte și ce fel de foi de literatură, sciință și beletristică posed Români dincôce de Carpați! Câte și ce fel de foi bisericesci, școlastice, beletristice și de literatură posedem?

Ne plângem mereu, că foile noastre așa disă *literare* nu corêspond asceptării publicului?! Dar cum amar vor mai corêsponde, când numai acela, ce edă o fôia, scie se povestescă de greutățile și gravaminele, cari joc pre umerul unui țiuarist?!

On. Asociațiune, ar pôte se secureze, barem o parte, prin infiintarea unui fond secur, din care fond să se subvenționeze o fôia bună p. es. beletristică și de literatură s. litere, și se nu umblă cerșind bani, ca de pomani, de la abcnenți, reclamând așa și așa, numai se te poți susține ca redactor. Nici odată, și până-i lumea în așa mod, nu pôte fi vorbă de țiuaristică bună și la nivelul, ce ar trebui se fie și pentru Român, — care încă trăiesce ađi în Europa, pre lângă că se trage, din făimosa trupină *arică* sau *indo europeană*?! Nu este, țiuaristica, *lumina*, *focul rugului ne stins* și *puterea* unei națiuni? Sperăm, că totuși Asociațiunea unui întreg popor dela Tisa și pân la Tulgheșiu, va face ceva și în astă cauză prin întemeierea unui fond, ce se va numi „*Fondul țiuaristică române*?!...”

Trecem la comisiunile literari!

Nu am putut erua nimica explicit și practic, cu privire la *Secțiunile literari*, din partea comisiunii. Ôre sunt acestea: *Secțiunile literare* din a. 1880 *reinviate*, ori cum, cari au fost de trei resortz; —

a) Secțiunea istorică,

b) Secțiunea filologică,

c) Secțiunea sciințelor naturale și matematice, și a căror regulament, constatător din 20 § s'a votat în ședința II a Adunării generale, ținute la *Turda* în a. 1880, țilele 7, 8 și 9 August?

Dar apoi cum, că acestea secțiunii, ni se pare, că nau dat, în anii posteriori, nici un semn de viață — de prin a. 1880, 1881? — *Ecă* și ce bărbați au fost p. es. în Secțiunea sciințelor naturale: Dr. P. *Vasiciu* ca președinte, V. *Roman*, Dr. *Alessi Brote*, Dr. *Moga*, D. P. *Bărcian*, *Comșa* și N. F. *Negruț*. — *Praeteritum cognoscere*, quid? Tot în ședința II s'a ales un nou birou — comitet: Președinte: Dr. *Alexandru Mocionyi de Poen*, v. președ: *Iosif St. Suluț de Cărpeneșiu*; — apoi membrii în comitet: P. *Cosma*, Dr. B. *Hossu*, *Diaconoviciu*, Dr. *Oct. Rus*,

Dr. *Il. Pușcariu*, Dr. *At. M. Marienescu*, Dr. *I. Roșca*, I. *Papiu*, *Togan*; *Crețu* și A. *Bunea*. — În ședința III, vine la ordinea țilei „*locul*“ pentru anul viitor, unde să se țină Adunarea. Invitări au fost două: La *Orăvița Baia-mare*. În cestiune, se primesce propunerea lui Dr. *Frâncu*, ca să se lese comitetului voia — că unde șe fie pusă pre anul viitor Adunarea, respective care din acestea două invitări să se primescă?!...

Până în anii mai dincôce, nu era așa, ei se decidea ecêsta de cătră Asociațiune!

Una, nu înțelegem! De când scim noi, și pôte se greșim, — în trei (3) centre și orașe din Ardeal, nu sau ținut *Adunările Asociațiunii*: În *Clușiu*, *M.-Oșorheiu* și *Bistrița*.

Pentru ce? — Nu sunt acolo, *dôră*, Români adeverați și elită românească; nu este comunicățiune bună sau dôră ar fi la cale ceva *considerațiunii politice*? În 20—30 ani, cel mai obiciniuit loc, a fost *Sibiul* pentru Adunarea Asociațiunii noastre:

Aș! *Sibieni*, au vedut destul pre Domni de român, cu multe ale ocașii; au vedut destul pre ômenii luminați și anteluptători ai poporului român; și ar fi bine se-i mai vadă și alți ômeni din alte centre, ca să se întărescă mai mult credința, că și noi avem bărbați devotați și învățați, că și noi avem înțeligiță de-un fason european?! — Ma, se demonstrăm și se arătăm *streinilor*, ce ne *încunjură* că, cu tôte necasurile, cu cari se luptă un popor clasic, — acel popor cu viitor, *Românul*, încă are o pleiadă de bărbați înțeligenți în constelațiunea ginților, ce strălucesc cu numele și cu faptele lor pre acest pământ?! Sunt, credem, centre și orașe, chiar în Ardeal, unde, Asociațiunea, n'a fost nici odată?!

Și dacă, „*Asociațiunea transilvaniă*“ prin nouele statute, s'a făcut Asociațiunea pentru toți Români din Ungaria, gânditu-s'a vre un Român, din acea Adunare falnică, se propună p. es. ca pre viitor, Adunarea se grijască, ca ședințele Asociațiunii, să se țină *pre rând*, în tôte orașele, opidele, centrele — unde trăiesc și sunt Români? — Și cât de bine ar fi să se țină Adunarea Asociațiunii cât mai în curând și la frații maramureșeni din umbrosa Marmatiă.

Mereu ne plângem de dênșii în multe privințe; — en; se-i facem puțin să se cunoscă, se audă barem din căud în când câte o *disertațiune*, frumoasă, poporală, rostită în dulcea limbă românească, ca astfel să se entusesmeze și dênșii pentru cultura națională. Dar apoi, balul, concertul, aranjate cu aceea ocașie; *divina Română* a nemuritorului *Iacob Mureșan* se nu îmbujoreze obrazul fraților noștri dela mēză nôpte; se nu le misce inima se nu le încălzescă sufletul, *pôte rece*, pentru un popor, al căru viitor, de acuma încă începe a se cimenta?!

Ôre așa de nebagători de samă se fim noi; ôre așa de puțin esperți se fim noi în cele naționale și de consolidarea noastră — când simțemântul național este și ne conigēză?!

Nu înțelegem, că nu putem înțelege!

SCIRI MĒRUNTE.

Fidanțați. Dșora *Elena Strimbu* din *Bistrița* și D-l *Octavian Doce* inv. în *Feldru Felicitările* noastre.

În comuna Șomfalău. În 11 a l. c. au purtat gendarmii pre un individ Ungur, de acolo, *Pásztor N.* numit; de-alungul satului, pre motivul că acel individ ar fi având bani falși, și voind să se constate, că la câți ômeni a dat el bani falși, pre cari în 10 — a l. c. au cumpărat ômenii găsee din *Lechința*, cu care ocașie eși la ivelă, că banii sunt falși, de ôre ce o muiere din *Bighiu*, care a vëndut găsele a fugit după *Șomfaleni*, pre cari ajungându-i în *Serețel*, le-a luat gendarmii găsele, cari au fost cumpărate pre bani falși. —

Cu ocașieuna începerei anului școlastic la institutele de învățământ. Cardinalul *Primate* al Ungariei *Vaszari*, a îndreptat o ordinațiune, în care pune la inima clerului cu tot dorul, ce mai mare grijă pentru înștrucțiunea studiului religiunei. În ecêsta Ordinațiune Marele *Dignitar* catolic, citēză și cuvintele Papei *Leone XIII* rostite în 26 Iunie 1878: „*Inștrucțiunea cu temei în adevărurile religiunei a format lumea, a nobilitat și sanctificat referințele ômenilor între sine, a nobilitat simțemântul moral, și creat acea cugetare creștinescă, carea prepune pre popôrele credinței altor popôre.* —

Gâcitură de șach.

de Aneta Vlasu.

							măi											
							da-	de	deș-	tu.	Ră-							
							te	A-				cî	ta!					
							lin-	ră				Gin-	par-					
							dî-	da-				a	ple					
bî-	tó-	ne,	la	dar	să-	gă				des-	suc.	ta!	voiu	să	mă	voiu		
Te	mi-	iă-	nă-	mi-	ră	o,				Tu	fi	mă	u-	of-	jur	pot		
să,	te!												cî	ru				
ne,	smul-	rog	dic	nu	din	mă				ti-	ti-	te!	De	In	Nu	ți		
Te	Iți	Și	gî	nu	și	mă				ri-	să,	ne	ne,	Că-	do-	ve-		
							ui-	al				gă	tru					
							ui-	mă				mó-	do-					
							meu	ta!				pen-	lin-					
							duc.	ta!				meu	fru-					
							A	bra-				de	vai					
							Că-	A-				mea	al					
							tu	dî	o,	eu	eu							
							dî-	cî	Când	o,	a							

Deslegări de gâcitură.

Gâcitura de șach din nr. 18 de D-șóra Emilia Cutean¹⁾.

M'am gândit cu drag la tine până nu te-am cunoscut
Te sciam numai din nume, de nu te-ași mai fi știut!
Și am dorit se pot odată, se te vîd pe tine eu
Să-ți închin a mea viața se te fac idolul meu,
Acest vis de fericire l'am plătit atât de scump
Ați și inimă și suflet de durere mi-se rump
In sîlbatic'am iubire te-am iubit eu atîta foc
C'am perdut cu tin' odată ori ce urmă de noroc.

A deslegato bine D-șórele și Domniî: Eugenia Vlas, Margareta Vlas, Albac; Lucreția Mathe, Chiraleș; Sabina Deleu Siciu; Adolfină Borza, Alba-Iulia; Maria Pinciu, Hozman; Maria Vlad, Ieșelnița. Ioan Barna preot gr.-cat. Miraslău; Th. A. Bogdan învățător, Bistrița; Ioan Vlas s. not. cerc. Albac; I. Co-

¹⁾ Din eróre s'a tipărit „Lucreția Mathe.“

roiu Ponoreanul preot gr.-cat., Ponorel; Andreiu Bugnariu, asc. la cursul de posta și telegraf., Budapesta; Ioan Pampu învăț. Hosman.

Premiu: un tablou, l'a cîștigat Dl. Ioan Vlas sub. not. cerc. Albac, tabloul e de mărimea 400/520 mm. și reprezintă o „sără romantică“ de lângă Enz.

POSTA * * *

* * * REDACȚIUNEI.

—000—

D-lui Gavril Bugnariu, Bochia, cele întrebate le vom publica cât de curînd. — Salutare.

CEL MAI MARE DEPOSIT de tot felul de **păpuți** pentru
bărbați, dame și copii cu cele mai ieftine prețuri. la

CAROL J. GOTTSTEIN păpuțar

BISTRIȚA, piața mare (lângă magistrat.)

Singura vânzare de galoci și păpuți rusești de Petersburg pentru zăpadă tot
felul de păpuți pentru casă, Lawn-Tennis, pentru bicicliști și pentru promenadă.

NOU A SOSIT! — cea mai elegantă și modernă calitate de păpuți de
tamnă și ernală. In ce priveste calitatea bună se garantează.

Comandele după măsură se efectuează elegant, solid și după moda cea
mai nouă. Specialist în toate mărimile de păpuți pentru cei bolnavi de picioare.
Comandele mai urgente se efectuează imediat.

Isvor ieftin

pentru însemarea și procurarea
următoarelor:

Cărți pentru școlă și privați,
Recuizite de scris și desemn,
Recuizite de cancelare ==
Hârtii de epistole, cuverte,
Casete, etc. etc. =====
Albumuri pentru fotografii,
Albumuri pentru ilustrate,
Albumuri pentru poezii, etc.

Cu cele mai ieftine prețuri!

M. Binder,

Bistrița, piața mare (Kornmarkt).

Tipografia A. Baci

Bistrița, str. Lemnelor 44.

Aducem la cunoștința on. public această nouă tipografie, prevădută
cu cele mai bune mijloace tehnice, aranjată după stilul cel mai nou unde
putem executa ori-ce lucrări aparținătoare artei tipografice în cel mai
scurt timp, precum:

Tipărituri de bancă,
BILETE DE VISITĂ

Cărți și broșuri,

Foi periodice,

Bilete de logodnă,

Invitări la nuntă,

ANUNȚURI,

Registre,

BILANȚURI,

Compturi,

PREȚURI-CURENTE

Cuverte,

Anunțuri funebre,

CIRCULARE.

Comandele se execută prompt, cu acurătete, cu cele mai ieftine
și mai moderate prețuri.

Tipografia A. Baci

Bistrița, str. Lemnelor 44.

„BIBLIOTECA SATENULUI“

a apărut Nr. 1. și
cuprinde o mulțime
de balade alese
costă 20 fileri

Se poate procura dela autorul T. A. Bogdan inv. și dela Administrația „Rev. Ilustr.“ în Bistrița.